

Határozatok Tára

ATHANASIOS RANTOS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2024. április 11.¹

C-792/22. sz. ügy

**Parchetul de pe lângă Judecătoria Rupea,
LV,
CRA,
LCM
Büntetőeljárás
MG
ellen
az SC Energotehnica SRL Sibiu
részvételével**

(a Curtea de Apel Braşov [brassói ítélőtábla, Románia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Szociálpolitika – 89/391/EGK irányelv – A munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések – Az uniós jog tényleges érvényesülésének elve – A munkavállaló beavatkozás során bekövetkező halála – A nemzeti bíróságok előtti párhuzamos büntető- és közigazgatási eljárás – A közigazgatási bíróság jogerős ítélete, amely szerint ez a beavatkozás nem minősül »munkahelyi balesetnek« – Nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy az ilyen ítélet a büntetőbíróság előtt ítélt dolognak minősül – E büntetőbíróság azon lehetősége, hogy az említett beavatkozást »munkahelyi balesetnek« minősítse, valamint büntetőjogi és polgári jogi szankciókat szabjon ki”

I. Bevezetés

1. Egy villanszerelő elektromos létesítményben történt beavatkozás során bekövetkezett elhalálózását követően közigazgatási eljárás indult a sértettet foglalkoztató társasággal szemben, ezzel párhuzamosan pedig büntetőeljárás indult az e társaságnál dolgozó részlegvezető villanszerelővel szemben a munkahelyi egészségvédelemre és biztonságra vonatkozó jogi intézkedések be nem tartása, valamint gondatlanságból elkövetett emberölés miatt, amely eljárás során az elhunyt villanszerelő családja magánfélként lépett fel az említett társasággal és a részlegvezetővel szemben.

¹ Eredeti nyelv: francia.

2. A közigazgatási eljárás végén a közigazgatási bíróság jogerős ítéletében megállapította, hogy e beavatkozás nem minősül „munkahelyi balesetnek”, aminek következtében az ugyanezen társasággal szemben kiszabott közigazgatási szankciókat hatályon kívül helyezték. Az érintett tagállam alkotmánybírósága által értelmezett nemzeti szabályozás egyébként előírja, hogy a büntetőeljárásban valamely előzetes kérdésben a nem büntetőbíróság által hozott jogerős ítéletek ítélt dolognak minősülnek a büntetőbíróság előtt. Márpedig az említett beavatkozás „munkahelyi balesetnek” minősítése ilyen előzetes kérdésnek minősül.

3. Ellentétes-e a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző 89/391/EGK irányelvvel² az olyan nemzeti szabályozás, amely az eljáró büntetőbíróságot megakadályozza abban, hogy megvizsgálja, hogy ugyanezen beavatkozás „munkahelyi balesetnek” minősül-e, és így abban, hogy büntetőjogi vagy polgári jogi szankciókat alkalmazzon a részlegvezetővel és a munkáltatóval szemben? Lényegében ezt a kérdést teszi fel az alapügyben a Curtea de Apel Braşov (brassói ítélőtábla, Románia), az alapügyben eljáró büntetőbíróság.

4. A jelen ügy, amely eddig még nem tárgyalt kérdéseket vet fel, alkalmat kínál a Bíróságnak arra, hogy pontosítsa a nemzeti jogorvoslati lehetőségek egymáshoz való viszonyának részletszabályait annak érdekében, hogy a 89/391 irányelv végrehajtása keretében biztosítsák az uniós jog tényleges érvényesülése elvének tiszteletben tartását az érdekelt felek számára, és különösen a védelemhez való jog betartását.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

5. A 89/391 irányelv „Általános rendelkezések” című I. szakasza tartalmazza az irányelv 1–4. cikkét. Ezen irányelv „Az irányelv célja” című 1. cikke így szól:

„(1) Ennek az irányelvnek a célja munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetése.

(2) E célból az irányelv a foglalkozási kockázatok megelőzését, a biztonság és az egészség védelmét, a kockázati és baleseti tényezők kiküszöbölését, a munkavállalók és képviselőik nemzeti jogszabályoknak, illetve gyakorlatnak megfelelő tájékoztatását, a velük folytatott konzultációt, kiegyensúlyozott részvételüket és oktatásukat érintő általános elveket, továbbá általános iránymutatásokat tartalmaz az említett elvek végrehajtására.

(3) Ez az irányelv nem érinti az olyan meglévő vagy jövőbeni nemzeti és közösségi rendelkezéseket, amelyek kedvezőbbek a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségének védelme szempontjából.”

² A munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1989. június 12-i tanácsi irányelv (HL 1989. L 183., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 349. o.). Az ezen irányelv elfogadásához vezető folyamatra vonatkozóan lásd: Walters, D., „The Framework Directive”, *Regulating Health and Safety Management in the European Union: A Study of the Dynamics of Change*, Bruxelles, P.I.E. Peter Lang S.A., 2002, 39-57. o.

6. Az említett irányelv 4. cikke előírja:

„(1) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a munkáltatókat, a munkavállalókat és a munkavállalók képviselőit az ezen irányelv végrehajtásához szükséges jogszabályoknak vessék alá.

(2) A tagállamok különösen megfelelő ellenőrzést és felügyeletet biztosítanak.”

7. Ugyanezen irányelv „A munkáltató kötelezettségei” című II. szakaszában szereplő, „Általános rendelkezések” című 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A munkáltató kötelezettsége a munkavállalók biztonságának és egészségvédelmének biztosítása minden, a munkával kapcsolatos szempontból.

[...]

(3) A munkavállalóknak a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén fennálló kötelezettségei nem érintik a munkáltató felelősségének elvét.

(4) Ez az irányelv nem korlátozza a tagállamoknak azt a választási lehetőségét, hogy a munkáltatók olyan tényekkel kapcsolatos felelősségének kizárását vagy korlátozását írják elő, amelyek bekövetkezése a munkáltató által nem befolyásolható, szokatlan és előre nem látható körülményeknek vagy olyan kivételes eseményeknek tulajdoníthatók, amelyek következményeit kellő gondossággal sem lehetett volna elhárítani.

A tagállamok nincsenek az első albekezdésben említett választási lehetőség előírására kötelezve.”

B. A román jog

1. A büntető törvénykönyv

8. A 2009. július 17-i Legea nr. 286/2009 privind Codul penal (a büntető törvénykönyvről szóló 286/2009. sz. törvény)³ alapügy tényállásának megvalósulása idején hatályos változata (a továbbiakban: büntető törvénykönyv) „Gondatlanságból elkövetett emberölés ” című 192. cikkének (2) bekezdése a következőket mondja ki:

„Az a nem szándékos emberölés, amely valamely szakma vagy foglalkozás gyakorlásához, vagy meghatározott tevékenység folytatásához szükséges jogszabályi rendelkezések vagy óvintézkedések be nem tartásából ered, két évtől hét évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Amennyiben a jogszabályi rendelkezések vagy óvintézkedések megsértése önmagában bűncselekménynek minősül, a halmazatra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.”

9. E törvénykönyv „A jogszabályban előírt munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi intézkedések be nem tartása” című 350. cikkének (1) és (3) bekezdése a következőket írja elő:

„1) Hat hónaptól három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő, ha a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozóan előírt kötelezettségek és intézkedések

³ Monitorul Oficial al României, I. rész, 2009. július 24-i 510. szám.

bármely személy általi be nem tartása munkahelyi baleset vagy foglalkozási megbetegedés közvetlen veszélyét idézi elő.

[...]

3) Az (1) és (2) bekezdésben említett cselekmények gondatlan elkövetés esetén három hónaptól egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendők.”

2. A büntetőeljárásról szóló törvénykönyv

10. A 2010. július 1-jei Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (a büntetőeljárásról szóló törvénykönyvről szóló 135/2010. sz. törvény)⁴ alapügy tényállásának megvalósulása idején hatályos változatának (a továbbiakban: büntetőeljárásról szóló törvénykönyv) „Előzetes kérdések” című 52. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1) A büntetőbíróság hatáskörrel rendelkezik az ügy elbírálását megelőző bármely kérdés elbírálására, még akkor is, ha ez a kérdés jellegénél fogva egy másik bíróság hatáskörébe tartozik, kivéve azokat a helyzeteket, amelyekben nem az igazságügyi hatóságok rendelkeznek hatáskörrel.

2) Az előzetes kérdést a büntetőbíróság bírálja el az azon tárgykörre vonatkozó szabályokkal és bizonyítási eszközökkel összhangban, amelyhez ez a kérdés tartozik.

3) A büntetőeljárásban valamely előzetes kérdésben a nem büntetőbíróság által hozott jogerős ítéletek – a bűncselekmény megvalósulásával kapcsolatos körülmények kivételével – ítélt dolognak minősülnek a büntetőbíróság előtt.”

3. A 319/2006. sz. törvény

11. A 89/391 irányelvet a 2006. július 14-i Legea nr. 319/2006 a securității în muncă (a munkahelyi biztonságról és egészségvédelemről szóló 319/2006. sz. törvény; a továbbiakban: 319/2006. sz. törvény)⁵ ülteti át a román jogrendbe. E törvény 5. cikkének g) pontja értelmében:

„E törvény alkalmazásában:

[...]

g) munkahelyi baleset: súlyos testi sérülés, valamint olyan heveny szakmai egészségkárosodás, amely a munkavégzés vagy a szolgálati feladatok teljesítése során következik be, és amely legalább 3 naptári napig tartó, átmeneti munkaképtelenséget, rokkantságot vagy halált okoz.”

12. Az említett törvény 7. cikke (4) bekezdésének c) pontja kimondja:

„A jelen törvény egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül, figyelembe véve a vállalkozás és/vagy az egység tevékenységének jellegét, a munkáltató köteles:

[...]

⁴ Monitorul Oficial al României, I. rész, 2010. július 15-i 486. szám.

⁵ Monitorul Oficial al României, I. rész, 2006. július 26-i 646. szám.

c) a munkafeladatok kiosztása során figyelembe venni a munkavállalók munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos képességeit.”

13. Ugyanezen törvény 20. cikke (1) bekezdésének b) pontja előírja:

„A munkáltatónak biztosítania kell, hogy minden munkavállaló kellő és megfelelő munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi képzésben részesüljön, különösen a munkahelyére és a munkakörére vonatkozó tájékoztatás és utasítások formájában:

[...]

b) munkahelyváltás vagy áthelyezés esetén.”

14. A 319/2006. sz. törvény 22. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A munkavállaló munkáját képzésének és felkészülésének, valamint a munkáltatótól kapott utasításoknak megfelelően oly módon végzi, hogy ne tegye ki magát, illetve a munkája során végzett tevékenysége vagy mulasztása által esetlegesen érintett egyéb személyeket baleset vagy foglalkozási megbetegedés kockázatának.”

4. *Az 1146/2006. sz. határozat*

15. A 2006. augusztus 30-i Hotărârea Guvernului nr. 1146/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru utilizarea în muncă de către lucrători a echipamentelor de muncă (a munkaeszközök munkavállalók általi használatával kapcsolatos biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményekről szóló 1146/2006. sz. kormányhatározat)⁶ (a továbbiakban: 1146/2006. sz. határozat) I. melléklete a következőképpen szól:

„[...]

3.3.2.1. Az elektromos berendezésekben és munkaeszközökben a közvetlen érintkezéssel előidézett áramütés elleni védelmet műszaki intézkedések biztosítják, amelyeket szervezeti intézkedések egészítenek ki.

[...]

3.3.2.3. A közvetlen érintkezéssel előidézett áramütés elleni védelmet a következő szervezeti intézkedések biztosítják:

a) az elektromos berendezésekkel kapcsolatos beavatkozásokat (hibaelhárítás, javítások, bekötések stb.) kizárólag a szóban forgó munkákra szakképesítéssel és engedéllyel rendelkező, képzett villanyszerelők végezhetik;

b) a beavatkozásokat munkamegrendelés alapján kell végrehajtani;

[...]

⁶ Monitorul Oficial al României, I. rész, 2006. október 3-i 815. szám.

e) az elektromos berendezéseket érintő minden egyes beavatkozásra munkautasításokat kell rögzíteni;

[...]

3.3.2.4. A villamos energiát használó berendezéseken, gépeken, munkaeszközökön és készülékeken történő beavatkozások csak a következő munkamegrendelések alapján engedélyezhetők:

[...]

d) szóbeli utasítások (DV);

[...]

3.3.23.1. Olyan elektromos berendezések vagy munkaeszközök esetében, amelyeken a munkálatokat feszültség alatt vagy feszültségmentesen végzik, elektromos szigetelő védőeszközöket kell használni.

[...]

3.3.23.4. Az elektromos berendezések és munkaeszközök feszültségmentes munkálatait a feszültség alatt történő munkavégzésre engedéllyel rendelkező személyzetnek kell végeznie.

[...]”

III. Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

16. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy 2017. szeptember 5-én egy, az Energotehnicánál dolgozó villanyszerelő (a továbbiakban: sértett) áramütés következtében elhalálozott a Brassó megyei (Románia) Szásztyúkos településen egy alacsony feszültségű póznán végzett kültéri lámpatest cseréjekor (a továbbiakban: szóban forgó beavatkozás).

17. Közigazgatási eljárás keretében az Inspectoratul Teritorial de Muncă Braşov (brassói területi munkaügyi felügyelet, Románia; a továbbiakban: ITM) vizsgálatot folytatott, amely magában foglalta tanúk meghallgatását, valamint a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó releváns dokumentumok beszerzését. E vizsgálatot követően az ITM 2019. szeptember 9-én vizsgálati jegyzőkönyvet (a továbbiakban: vizsgálati jegyzőkönyv) készített, amelyben a szóban forgó beavatkozást „halálos munkahelyi balesetnek” minősítette.

18. E jegyzőkönyvben az ITM közigazgatási bírságokat szabott ki az Energotehnicával szemben amiatt, hogy üzemelő berendezésen feszültségmentesítés nélkül történő, engedéllyel nem rendelkező és nem képzett személyzet által végzett beavatkozást hagyott jóvá, valamint amiatt, hogy elmulasztotta a munkavállaló tudomására hozni a meghatározott képzési témakörökhöz tartozó anyagokat. E szankciókat ténylegesen nem alkalmazták, mivel azokat a büntetőeljárás végéig felfüggesztették. Semmilyen közigazgatási szankciót nem szabtak ki az e társaság által alkalmazott személyekkel szemben, mivel a 319/2006. sz. törvény 39. cikkének (1) bekezdése

értelmében kizárólag az e törvényben előírt helyzetek egyikében lévő munkáltatók által elkövetett cselekmények minősülnek közigazgatási jogsértésnek, a munkavállalók által elkövetett cselekmények azonban nem.

19. Az Energotehnica közigazgatási pert indított az ITM ellen a Tribunalul Sibiu (nagyszebeni törvényszék, Románia) előtt, amelyben a vizsgálati jegyzőkönyv megsemmisítését kérte. Csak két tanút, a sértett munkatársait hallgatták ki. 2021. február 10-i ítéletével e bíróság helyt adott e keresetnek, és e jegyzőkönyvet az Energotehnicára vonatkozó megállapítások tekintetében részben hatályon kívül helyezte. E tekintetben az említett bíróság úgy ítélte meg egyrészt, hogy a szóban forgó beavatkozásra a munkaidőn kívül került sor, másrészt pedig, hogy semmilyen bizonyíték nem támasztja alá, hogy a sértettnek szóbeli utasítást adtak e beavatkozás elvégzésére. Az ITM fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben a Curtea de Apel Alba Iulia (gyulafehérvári ítélőtábla, Románia) előtt, amely 2021. június 14-i ítéletével helyt adott az Energotehnica által felhozott érvénytelenségi kifogásnak, és elutasította e fellebbezést azzal az indokkal, hogy azt nem indokolták.

20. A közigazgatási eljárással párhuzamosan a Parchetul de pe lângă Judecătoria Rupea (a rupeai elsőfokú bíróság mellett működő ügyészség, Románia) ügyésze büntetőeljárást indított. Az ügyész 2020. július 31-i vádiratában MG-t mint az Energotehnica alkalmazásában álló villanyszerelő részlegvezetőt a következő bűncselekményekkel vádolta meg a Judecătoria Rupea (rupeai helyi bíróság) előtt: egyrészt a büntető törvénykönyv 350. cikkének (1) és (3) bekezdése szerinti jogszabályban előírt munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi intézkedések be nem tartása, másrészt a büntető törvénykönyv anyagi halmazatról szóló 38. cikke (1) bekezdésének alkalmazásával a büntető törvénykönyv 192. cikkének (2) bekezdése szerinti gondatlanságból elkövetett emberölés. E vádiratban megállapításra került, hogy 2017. szeptember 5-én 18 óra körül, a munkaidő végén MG, a munkahelyért felelős személy, aki különleges feladatokat látott el a munkaszervezéssel, a végrehajtó személyzet képzésével, valamint az egyes munkahelyekre vonatkozó egyedi utasításokban előírt munkabiztonsági elemek és védőeszközök biztosítására irányuló intézkedések megtételével kapcsolatban, olyan szóbeli munkautasítást adott az irányítása alatt álló sértett részére, amely szerint a szóban forgó beavatkozást az előírt munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági intézkedések meghozatala nélkül hajtják végre (nevezetesen azt, hogy e feladatot kizárólag a szóban forgó munkára engedéllyel rendelkező, képzett, villanyszerelő szakképesítésű személyzetre bízják a részlegvezető felügyelete mellett) és olyan körülmények között, amikor is e beavatkozásra anélkül került sor, hogy az elektromos berendezést feszültségmentesítették volna, illetve anélkül, hogy elektromos szigetelő védőkesztyűket használtak volna.

21. Az MG ellen indított büntetőeljárás keretében kihallgatták a szemtanúkat, és a munkahelyi egészségvédelemmel és biztonsággal kapcsolatos releváns dokumentumokat csatolták az ügy irataihoz. Benyújtották továbbá a szóban forgó beavatkozásra vonatkozó vizsgálati aktát, ideértve a vizsgálati jegyzőkönyvet is. Szintén az említett büntetőeljárás keretében LV, CRA és LCM, azaz a sértett házastársa, lánya és fia magánfélként perbe lépett (a továbbiakban: magánfelek), és azt kérték, hogy MG-t és az Energotehnicát kötelezzék a sértett halála miatt kártérítés megfizetésére. Nem folytattak nyomozást az Energotehnicával szemben, amely kizárólag polgári jogi értelemben felelős félnek minősül, abban az értelemben, hogy a román polgári jog értelmében e társaságot jogszabályi vagy szerződéses kötelezettség terheli arra, hogy egészben vagy részben, egyedül vagy egyetemlegesen megtérítse a bűncselekménnyel okozott kárt, és az eljárás keretében felelősségre vonható.

22. 2021. december 24-i büntető ítéletében a c Rupea (rupeai helyi bíróság) megállapította, hogy MG-t fel kell menteni a jogszabályban előírt munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi intézkedések be nem tartása, valamint a gondatlanságból elkövetett emberölés vádjá alól. Ezenkívül e bíróság megalapozatlanság miatt elutasította a magánfelek által az MG-vel és az Energotehnicával szemben benyújtott polgári jogi igényt. E tekintetben az említett eljáró bíróság először is úgy ítélte meg, hogy minden észszerű kétséget kizáróan nem bizonyított, hogy MG szóbeli munkautasítást adott, mivel az egyetlen vallomás, amely e munkautasítást közvetlenül bizonyítja, egy szemtanú vallomása, amelyet azonban semmilyen más közvetlen bizonyíték nem támaszt alá, míg más, szintén jelen lévő munkavállalók tagadták, hogy hallották volna az említett munkautasítást. Másodszor ugyanezen bíróság megállapította, hogy a szóban forgó beavatkozásra 18.30–18.40 körül került sor, vagyis a munkaidő vége (amelyet 17–18 óra körülre tettek) után, ezért e beavatkozás nem minősíthető „munkahelyi balesetnek”.

23. Az ügyész és a magánfelek fellebbezést nyújtottak be ezen ítélettel szemben a Curtea de Apel Braşovhoz (brassói ítélőtábla, Románia), azaz a kérdést előterjesztő bírósághoz. E bíróság előtt az ügyész előadta, hogy MG által a szóban forgó beavatkozás elvégzésére a sértettnek adott szóbeli utasítást illetően minden észszerű kétséget kizáró bizonyítékok állnak rendelkezésre, hivatkozva egy szemtanú nyilatkozatára, amelyet a helyszínen jelen lévő más munkavállalók állításai is megerősítenek. A magánfelek azzal érveltek, hogy léteznek bizonyítékok a vád alátámasztására, és ugyanezen szemtanú vallomására, valamint a vizsgálati jegyzőkönyvre hivatkoztak.

24. A kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy mivel az MG ellen indított büntetőeljárás keretében fellebbezést nyújtottak be, az ügyet minden jogi és ténybeli szempontból köteles megvizsgálni, mivel a fellebbezés teljes mértékben devolutív hatályú jogorvoslat. E körülmények között e bíróság újból megvizsgálhatja az elsőfokú eljárásban benyújtott bizonyítékokat, új bizonyítékokat vizsgálhat meg, valamint elvégezheti az összes bizonyíték újbóli értékelését. Az említett bíróság ugyanakkor megjegyzi, hogy a Tribunalul Sibiu (nagyszebeni törvényszék) már határozott az alapügy tényállásáról, megállapítva, hogy a szóban forgó beavatkozás nem minősül munkahelyi balesetnek. A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy ez a megfontolás ítélt dolognak minősülhet az ő szempontjából, mivel ez az eljárási helyzet a büntetőeljárás törvénykönyv 52. cikke értelmében vett „előzetes kérdésnek” minősül a büntetőeljárásban.

25. E tekintetben e bíróság megjegyzi, hogy a Curtea Constituțională (alkotmánybíróság, Románia) a 2021. február 17-i 102/2021. sz. határozatával helyt adott a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 52. cikkének (3) bekezdésére vonatkozó alkotmányellenességi kifogásnak, amely kimondja, hogy a büntetőeljárásban valamely előzetes kérdésben a nem büntetőbíróság által hozott jogerős ítéletek – a bűncselekmény megvalósulásával kapcsolatos körülmények kivételével – ítélt dolognak minősülnek a büntetőbíróság előtt. A Curtea Constituțională (alkotmánybíróság) ily módon megállapította, hogy az e rendelkezésben szereplő „a bűncselekmény megvalósulásával kapcsolatos körülmények kivételével” kifejezés alkotmányellenes. Ennek keretében a Curtea Constituțională (alkotmánybíróság) többek között úgy ítélte meg, hogy az előzetes kérdések az ügy büntetőjogon kívüli szempontjainak minősülnek, amelyeket a büntetőeljárás érdemére vonatkozó kérdések rendezése előtt kell megválaszolni, és amelyek a bűncselekmény olyan lényeges tényállási elemének fennállására vonatkoznak, mint például valamely bűncselekményt megelőző helyzet vagy a bűncselekmény tartalmának lényeges eleme.

26. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság szerint a szóban forgó beavatkozás „munkahelyi balesetnek” minősítése a bűncselekmény lényeges tényállási elemének minősül, amely olyan ténybeli vagy jogi elem jellegű, amelynek fennállását a büntetőeljárás megfelelő rendezése előtt vizsgálni kell, és amely tehát a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 52. cikkének (3) bekezdése értelmében vett „előzetes kérdésnek” tekinthető.

27. A kérdést előterjesztő bíróság azt is hangsúlyozza, hogy az alapügyben a Tribunalul Sibiu (nagyszebeni törvényszék) vagy a Curtea de Apel Alba Iulia (gyulafehérvári ítélőtábla) különböző eljárási eszközök alapján elrendelhetette volna az eljárás felfüggesztését, többek között azon, a román polgári perrendtartásban szereplő szabály alapján, amely szerint a polgári eljárás a büntető eljáráshoz van kötve. A jelen esetben azonban nem hivatkoztak a közigazgatási bíróságok előtt az ügynek a folyamatban lévő büntetőeljárás miatti felfüggesztésére, és e vonatkozásban semmilyen eljárási szankció sincs előírva, mivel az ügy felfüggesztése e polgári perrendtartás rendelkezéseinek megfelelően a polgári bíróság fakultatív lehetősége.

28. A kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy amennyiben a büntetőeljárásban részt vevő magánfelek nem vettek részt a közigazgatási eljárásban, és a munkáltató ez utóbbi eljárásban csak az illetékes közigazgatási hatósággal (nevezetesen az ITM-mel) szemben volt pernyertes, el kellene rendelnie MG felmentését azon bűncselekmények alól, amelyekkel vádolják, ami azzal a következménnyel járna, hogy a magánfelek által előterjesztett polgári jogi igényt mint alaptalant elutasítaná, ha – a Curtea Constituțională (alkotmánybíróság) 102/2021. számú határozatában előírtak szerint – teljes mértékben ítélt dolognak tekintené a közigazgatási bíróságnak a szóban forgó beavatkozást munkavégzésen kívüli tevékenységnek minősítő határozatát. Márpedig az ilyen helyzet sértené a munkavállalók védelmének elvét és a munkáltató felelősségének az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 31. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 89/391 irányelv 1. cikkének (1) és (2) bekezdésében, valamint 5. cikkének (1) bekezdésében rögzített elvét.

29. Ezen okokból a Curtea de Apel Braşov (brassói ítélőtábla) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Ellentétes-e a munkavállalók védelmének és a munkáltató felelősségének – a [319/2006] törvény révén a nemzeti jogba átültetett [89/391 irányelv] [Charta] 31. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (1) és (2) bekezdésében, valamint 5. cikkének (1) bekezdésében rögzített – elvével az alapeljárásban alkalmazandóhoz hasonló olyan, a nemzeti alkotmánybíróság határozatával [értelmezett] szabályozás, amelynek értelmében a közigazgatási bíróság – a munkáltató kérelmére, a kizárólag az állami közigazgatási szerv részvételével folyó kontradiktórius eljárásba – jogerősen úgy határozhat, hogy nem minősít az irányelv értelmében vett munkahelyi balesetnek valamely eseményt, ezáltal megakadályozhatja, hogy a büntetőbíróság – amelynek eljárását a felelős munkavállalóval szemben előterjesztett vádirattal az ügyész és a munkáltatóval mint a büntetőeljárásban a polgári jog szerint felelős személlyel és annak e tekintetben felelős alkalmazottjával szemben előterjesztett polgári keresettel a magánfél is kezdeményezi – a szóban forgó esemény munkahelyi balesetnek való minősítését illetően eltérő határozatot hozzon, ami a végleges közigazgatási ítélet jogerejére figyelemmel a büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmények tényállási elemét foglalja magában (amelynek hiányában nem ismerhető el büntetőjogi felelősség vagy a büntetőjogi felelősség mellett polgári jogi felelősség)?

2) [Az első kérdésre adandó] igenlő válasz esetén úgy kell-e értelmezni az uniós jog elsőbbségének elvét, hogy azzal ellentétes az a nemzeti szabály vagy gyakorlat, amelynek alapján a rendes nemzeti bíróságokat kötik a nemzeti alkotmánybíróság határozatai, és emiatt nem mellőzhetik hivatalból az ilyen határozatokból eredő ítélkezési gyakorlat alkalmazását – különben fegyelmi vétséget követnek el –, még akkor sem, ha a Bíróság ítéletére tekintettel úgy ítélik meg, hogy az ilyen ítélkezési gyakorlat ellentétes a nemzeti jogba a 319/2006 törvény révén átültetett [89/391] irányelv [Charta] 31. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (1) és (2) bekezdésével, valamint 5. cikkének (1) bekezdésével?”

30. A Parchetul de pe lângă Judecătoria Rupea (a rupeai elsőfokú bíróság mellett működő ügyészség), a román kormány és az Európai Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket a Bírósághoz.

31. A Bíróság kérésének megfelelően a jelen indítvány az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés elemzésére összpontosít.

IV. Elemzés

32. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 89/391 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a közigazgatási bíróság a büntetőbíróság előtt ítélt dolognak minősülő jogerős ítéletében dönthet úgy, hogy valamely esemény nem minősül „munkahelyi balesetnek”, ami azzal a következménnyel jár, hogy az eljáró büntetőbíróság nem szabhat ki büntetőjogi vagy polgári jogi szankciókat a helyszínért felelős munkavállalóval és a munkáltatóval szemben.

A. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés elfogadhatóságáról

33. Írásbeli észrevételeiben a román kormány az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés, következésképpen pedig az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés elfogadhatatlanságára hivatkozott először is azzal az indokkal, hogy a nemzeti jog azon rendelkezése, amelynek a 89/391 irányelvvel való összeegyeztethetősége vitatott, vagyis a büntetőeljárás törvénykönyv 52. cikke az ítélt dolog kérdésére vonatkozik. Másodsor, ezen irányelv 5. cikkének (1) bekezdése a munkáltató általános biztonságának biztosítására irányuló kötelezettséget ír elő, anélkül hogy a felelősség valamely konkrét formáját szabályozná. Az alapeljárás tárgya a munkavállaló büntetőjogi felelősségének megállapítása egy másik munkavállaló halála miatt, míg az említett irányelv, amelynek értelmezését kérik, a munkáltatónak a munkavállalókkal szemben fennálló kötelezettségeire vonatkozik. Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróságnak nem az ezen irányelv hatálya alá tartozó jogviszonyról kell határoznia.

34. A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a sértett családja magánfélként lépett fel a kérdést előterjesztő bíróság előtt MG-vel és az Energotehnicával szemben. Következésképpen e bíróság előtt a munkáltatóval szemben indított kereset van folyamatban, és a munkáltató polgári jogi felelőssége akkor állapítható meg, ha a szóban forgó beavatkozás „munkahelyi balesetnek” minősül. Ezenkívül a polgári jogi szankciók munkáltatóval szembeni kiszabásának kérdése a közigazgatási bíróság által hozott ítélet jogerejének terjedelméhez kapcsolódik. Ezért a keresetre vonatkozó, a szóban forgó nemzeti szabályozás által előírt eljárási szabályok összefüggenek a

munkáltató felelősségének megállapításával abban az esetben, ha az a 89/391 irányelvnek az érintett tagállam általi végrehajtása keretében nem biztosította a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségének védelmét.

35. Ennélfogva úgy vélem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés elfogadható.

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adandó válaszból

36. Emlékeztetni kell arra, hogy a 89/391 irányelvet az EGK-Szerződés 118a. cikke (jelenleg módosítást követően az EUMSZ 153. cikk) alapján fogadták el, amelynek értelmében a tagállamok különös figyelmet fordítanak a munkavállalók egészségének és biztonságának javítására, és célként tűzik ki, hogy a fejlődési folyamat fenntartása mellett összehangolják a feltételeket ezen a területen. Ezen irányelv 1. cikkének (1) és (2) bekezdése így kimondja, hogy az irányelv célja a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetése, és e célból az irányelv a foglalkozási kockázatok megelőzését, a biztonság és az egészség védelmét, a kockázati és baleseti tényezők kiküszöbölését, a munkavállalók és képviselőik nemzeti jogszabályoknak, illetve gyakorlatnak megfelelő tájékoztatását, a velük folytatott konzultációt, kiegyensúlyozott részvételüket és oktatásukat érintő általános elveket, továbbá általános iránymutatásokat tartalmaz az említett elvek végrehajtására.

37. Az említett irányelv 4. cikkének (1) bekezdése továbbá előírja, hogy a tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a munkáltatókat, a munkavállalókat és a munkavállalók képviselőit az ezen irányelv végrehajtásához szükséges jogszabályoknak vessék alá, a (2) bekezdése pedig azt, hogy a tagállamok különösen megfelelő ellenőrzést és felügyeletet biztosítanak.⁷ A 89/391 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése azt is előírja, hogy a munkáltató kötelezettsége a munkavállalók biztonságának és egészségvédelmének biztosítása minden, a munkával kapcsolatos szempontból. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint nem állítható, hogy kizárólag ezen irányelv 5. cikkének (1) bekezdése alapján objektív felelősséget kell róni a munkáltatóra, mivel e rendelkezés a munkáltatót terhelő általános biztonsági kötelezettség megállapítására szorítkozik, anélkül hogy a felelősség bármely formájáról szót ejtene.⁸

38. Ezen 5. cikk (3) és (4) bekezdése pontosítja, hogy a munkavállalók munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén fennálló kötelezettségei nem érintik *a munkáltató felelősségének elvét*, és ez az irányelv nem korlátozza a tagállamoknak azt a választási lehetőségét, hogy a munkáltatók olyan tényekkel kapcsolatos felelősségének kizárását vagy korlátozását írják elő, amelyek bekövetkezése a munkáltató által nem befolyásolható, szokatlan és előre nem látható körülményeknek vagy olyan kivételes eseményeknek tulajdoníthatók, amelyek következményeit kellő gondossággal sem lehetett volna elhárítani.

⁷ Bár az előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésében nem említette a 89/391 irányelv 4. cikkét, emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 267. cikkben előírt együttműködési eljárás keretében a Bíróság megadhatja a kérdést előterjesztő bíróságnak az uniós jognak az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához hasznos valamennyi értelmezési szempontját, függetlenül attól, hogy e bíróság kérdései megfogalmazásában utalt-e azokra, vagy sem. E tekintetben a Bíróságnak kell a nemzeti bíróság által szolgáltatott információk összessége és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolása alapján meghatározni az említett jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése az alapjogvita tárgyára figyelemmel szükséges (lásd többek között: 2023. november 16-i Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ítélet, C-283/22, EU:C:2023:886, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁸ 2007. június 14-i Bizottság kontra Egyesült Királyság ítélet (C-127/05, EU:C:2007:338, 42. pont).

39. A 89/391 irányelv szövegéből kitűnik, hogy bár az irányelv a munkáltató felelősségének elvére hivatkozik, és a munkavállalók biztonságának és egészségének védelmével kapcsolatos általános jellegű kötelezettségeket állapít meg minden, a munkával kapcsolatos szempontból, nem tartalmaz semmilyen különös rendelkezést a tagállamok által az e kötelezettségeket nem teljesítő munkáltatókkal szemben alkalmazott szankciókra vonatkozóan. Egyébként az uniós jogalkotó több, a 89/391 irányelv 16. cikke (1) bekezdésének⁹ értelmében vett egyedi irányelvet elfogadott, többek között a 89/654/EGK irányelv,¹⁰ a 89/656/EGK irányelvet,¹¹ valamint a 2009/104/EK irányelvet.¹² Ugyanakkor ezek az irányelvek sem tartalmaznak konkrét rendelkezéseket az olyan munkáltatókkal szemben alkalmazandó szankciókat illetően, amelyek nem biztosították a munkavállalók munkahelyi biztonságát és egészségvédelmét.¹³

40. Egyébiránt a Charta „Tisztességes és igazságos munkafeltételek” című 31. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy „[m]inden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez”. Következésképpen e rendelkezés, amelyre az előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésében hivatkozik, nem vonatkozik azokra a szankciókra, amelyek akkor szabhatók ki, ha a munkavállalók biztonságának és egészségének védelme nem biztosított.

41. Ami közelebbről a szóban forgó beavatkozást illeti, amelynek a „munkahelyi balesetként” való minősítése az alapügy tárgyát képezi, megjegyzem, hogy a Charta 34. cikkének (1) bekezdése értelmében az Unió elismeri és tiszteletben tartja a szociális biztonsági ellátásokra és szociális szolgáltatásokra való jogosultságot, amelyek védelmet nyújtanak többek között a munkahelyi baleset esetén. Ezzel szemben az uniós jog jelenleg nem szabályozza a valamely esemény „munkahelyi balesetnek” minősítését lehetővé tevő kritériumokat, az ilyen balesetet követően a munkáltatóval szemben alkalmazandó szankciókat, és a károsultnak nyújtandó kártérítés meghatározásának módjait sem.

42. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság a nemzeti szabályozás által előírt azon eljárási szabály uniós joggal való összhangjával kapcsolatban fogalmaz meg kérdést, amely szerint a közigazgatási bíróság azon jogerős ítélete, amely szerint a szóban forgó beavatkozás nem minősül „munkahelyi balesetnek”, e bíróság, azaz a büntetőbíróság előtt ítélt dolognak minősül, ami megakadályozza abban, hogy MG-vel szemben büntetőjogi szankciót, valamint vele és/vagy az Energotehnicával szemben polgári jogi szankciót szabjon ki.¹⁴

⁹ E rendelkezés kimondja, hogy „[a] Tanács a Szerződés 118a. cikke alapján a Bizottság javaslatára egyedi irányelveket fogad el, többek között a mellékletben felsorolt területeken.”

¹⁰ A munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményekről szóló, 1989. november 30-i tanácsi irányelv (első egyedi irányelv a 89/391/EGK irányelv 16. cikkének (1) bekezdése értelmében) (HL 1989. L 393., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 358. o.).

¹¹ A munkavállalók által a munkájuk során használt egyéni védőeszközök egészségvédelmi és biztonsági minimumkövetelményeiről szóló, 1989. november 30-i tanácsi irányelv (harmadik egyedi irányelv a 89/391/EGK irányelv 16. cikkének (1) bekezdése értelmében) (HL 1989. L 393., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 375. o.).

¹² A munkavállalók által a munkájuk során használt munkaeszközök biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményeiről szóló, 2009. szeptember 16-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (második egyedi irányelv a 89/391/EGK irányelv 16. cikkének (1) bekezdése értelmében) (HL 2009. L 260., 5. o.).

¹³ Az Unió szociálpolitikáját végrehajtó más irányelvek ugyanakkor tartalmaznak az alkalmazandó szankciókra vonatkozó konkrét rendelkezéseket, mint például a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.), amelynek 17. cikke kimondja, hogy „[a] tagállamok meghatározzák az irányelv következtében elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciókat, és minden szükséges intézkedést megtesznek annak biztosítására, hogy azokat alkalmazzák. A szankciónak, amely állhat az áldozat részére fizetendő kártérítésből, hatékonynak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lennie.”

¹⁴ Emlékeztetek arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a belső jog szerint a közigazgatási bíróság ítéletéhez kapcsolódó jogerő kiterjed-e a jelen ügyre vagy annak elemeire, és e bíróságnak adott esetben meg kell vizsgálnia az említett jog által előírt következményeket (lásd analógia útján: 2022. március 4-i Lucos Avio ítélet, C-116/20, EU:C:2022:273, 99. pont).

43. E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy ilyen tárgyú uniós szabályozás hiányában az egyes tagállamok feladata a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján meghatározni a közigazgatási eljárás és a bírósági eljárás azon szabályait, amelyek célja, hogy biztosítsák a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak magas szintű védelmét.¹⁵ E szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a belső jogrendből eredő jogok védelme érdekében előírt hasonló jogorvoslatokra vonatkozó szabályok (az egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve).¹⁶ Ezenkívül konkrétan az ítélt dolog kérdése kapcsán, a tárgykörre vonatkozó uniós szabályozás hiányában a jogerő elve megvalósításának módjai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe is tartoznak, tiszteletben tartva azonban az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét.¹⁷

44. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a tényleges érvényesülés elvét illetően minden olyan esetben, amikor az a kérdés merül fel, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, meg kell vizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve.¹⁸

45. Másként fogalmazva, amikor a tagállamok meghatározzák az azon jogorvoslatokra vonatkozó eljárási szabályokat, amelyek a 89/391 irányelvvel biztosított jogok védelmének garantálására irányulnak, biztosítaniuk kell a Charta 47. cikkében szereplő, hatékony jogorvoslatához és pártatlan bírósági eljáráshoz való jog tiszteletben tartását, amely a hatékony bírói jogvédelem elvének megerősítését képezi.¹⁹

46. Következésképpen a szankciók kiválasztása során a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani a tényleges érvényesülés elvét, amely hatékony és visszatartó erejű szankciók alkalmazását követeli meg, ugyanakkor főszabály szerint nem írja elő, hogy e szankciók meghatározott jellegűek legyenek.²⁰ E szankciók így lehetnek büntetőjogi és/vagy polgári jellegűek is. Ha nem alkalmaznának szankciókat az olyan munkáltatóval szemben, amely nem tartja tiszteletben a 89/391 irányelvet átültető nemzeti rendelkezéseket, vagyis a jelen esetben a 319/2006. sz. törvényt, az megkérdőjelezné az ezen irányelv által biztosított jogok hatékony érvényesülését és hatékony védelmét, holott az EUMSZ 153. cikk (1) bekezdésének a) pontja a munkavállalók egészségének és biztonságának védelme érdekében a munkakörnyezet javítására irányul.

¹⁵ 2023. január 12-i Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ítélet (C-132/21, EU:C:2023:2, 45. pont).

¹⁶ 2023. január 12-i Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ítélet (C-132/21, EU:C:2023:2, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Az egyenértékűség elve megköveteli, hogy az uniós jog hatálya alá tartozó helyzeteket szabályozó nemzeti eljárási rendelkezések ne legyenek kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a belső jog hatálya alá tartozó hasonló helyzetekre vonatkoznak (lásd: 2021. június 3-i Bankia ítélet, C-910/19, EU:C:2021:433, 46. pont). Mivel a kérdést előterjesztő bíróság nem kérdőjelezte meg ennek az elvnek a tiszteletben tartását, és mivel a Bíróság nem rendelkezik olyan információval, amely kétélyt ébreszthetne az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozásnak az említett elvvel való összeegyeztethetőségét illetően, ezen elvről a továbbiakban nem tesznek említést.

¹⁷ 2023. március 7-i Willy Hermann Service végzés (C-561/22, EU:C:2023:167, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁸ Lásd: 2024. január 25-i CaixaBank (A jelzáloghitel költségei visszatérítésének elévülése) ítélet (C-810/21–C-813/21, EU:C:2024:81, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁹ Lásd analógia útján: 2023. január 12-i Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ítélet (C-132/21, EU:C:2023:2, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²⁰ Lásd ebben az értelemben: 2018. május 2-i Scialdone ítélet (C-574/15, EU:C:2018:295, 33. pont); 2023. május 17-i Cezam ítélet (C-418/22, EU:C:2023:418, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47. Az alapügy a büntetőjogi és polgári jogi szankciók kiszabásának lehetőségére vonatkozik, nem a *ne bis in idem* elvével²¹, hanem az ítélt dolog elvével összefüggésben, mivel a közigazgatási bíróság már megállapította, hogy a szóban forgó beavatkozás nem minősíthető „munkahelyi balesetnek”. E tekintetben megjegyzem, hogy „a polgári eljárás a büntető eljáráshoz van kötve” elv alkalmazása arra kötelezi a polgári bíróságot, hogy amikor ugyanazon tények alapján polgári és büntetőeljárás is indul, a jogerős büntető ítélet meghozataláig függeszse fel az eljárást.²² A jelen esetben a román jog az ellenkező elvet alkalmazza, vagyis azt, hogy a büntető eljárás van a polgári eljáráshoz kötve.²³ Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanis kitűnik, hogy az alapügyben a közigazgatási bíróság a büntetőbíróság jogerős határozatának meghozataláig felfüggeszthette volna az eljárást, de az ilyen felfüggesztés fakultatív a közigazgatási bíróság számára, ami a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 52. cikke (3) bekezdésének alkalmazását vonja maga után, amely szerint a büntetőbíróság előtti előzetes kérdésben a nem büntetőeljárásban hozott jogerős ítéletek a büntetőbíróság előtt ítélt dolognak minősülnek.²⁴

48. A Bíróság ítélkezési gyakorlatára tekintettel meg kell állapítani, hogy az ilyen rendelkezés nem ellentétes az uniós joggal, amennyiben lehetővé teszi annak elkerülését, hogy olyan egymásnak ellentmondó határozatokat hozzanak, amelyek sérthetik a jogbiztonságot,²⁵ feltéve hogy – amint az a jelen indítvány 43. pontjában megállapításra került – tiszteletben tartják az uniós jog tényleges érvényesülésének elvét.

49. Hozzáteszem, hogy amennyiben a közigazgatási bíróság érdemi vizsgálatot végez, és részletesen értékeli az adott esemény „munkahelyi balesetnek” minősítésére vonatkozó bizonyítékok összességét, önmagában az a tény, hogy a közigazgatási bíróság döntő jelentőségű a büntetőbírósághoz képest, önmagában nem jelenthet kevésbé megfelelő igazságszolgáltatást. A büntetőeljárás ugyanis fogalmilag nem tekinthető kedvezőbbnek a sértett és/vagy a magánfél számára, mint a közigazgatási eljárás, mivel – amint azt a Charta 48. cikkének (1) bekezdése kimondja, amelynek tartalma megfelel az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény 6. cikke (2) bekezdésének – minden gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.²⁶ A vádlottat így megilleti az ártatlanság vélelméhez való jog.

50. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy a közigazgatási eljárás kizárólag az Energotehnica és az ITM között zajlott, anélkül, hogy az ügyész és a magánfelek felléptek volna az említett eljárásban, míg a büntetőeljárásban részt vesznek.

51. E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem tűnik ki egyértelműen, hogy a magánfeleknek tényleges lehetőségük volt-e arra, hogy a közigazgatási bíróság előtt fellépjenek, többek között annak érdekében, hogy bizonyítékokkal szolgáljanak a szóban forgó beavatkozás „munkahelyi balesetnek” való minősítése alátámasztására. Ha ez lenne a helyzet – ideértve azt az esetet is, hogy ténylegesen nem avatkoztak be – a 89/391 irányelvvel nem ellentétes az olyan

²¹ A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a *ne bis in idem* elve tiltja a Charta 50. cikke értelmében vett büntető jellegű eljárások és szankciók halmozását ugyanazon tényállás miatt ugyanazon személlyel szemben (2024. január 25-i Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova és társai ítélet, C-58/22, EU:C:2024:70, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig a jelen ügyben a közigazgatási és a büntetőeljárások mindenféleképpen különböző személyek ellen irányulnak.

²² Lásd: Saugmandsgaard Øe főtanácsnok CRPNPAC és Vueling Airlines egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-370/17 és C-37/18, EU:C:2019:592, 106. lábjegyzet).

²³ Amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, a közigazgatási bíróság széles értelemben vett polgári bíróság.

²⁴ Lásd a jelen indítvány 27. pontját.

²⁵ Lásd ebben az értelemben a hea területén: 2022. február 24-i SC Cridar Cons ítélet (C-582/20, EU:C:2022:114, 38. pont).

²⁶ Megjegyzem, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ezen elv alkalmazandó, amikor az uniós jogban előírt olyan jogsértés objektív tényállási elemeinek meghatározásáról van szó, amely büntető jellegű közigazgatási szankciók kiszabásához vezethet (lásd: 2022. november 10-i DELTA STROY 2003 ítélet, C-203/21, EU:C:2022:865, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

szabályozás, amelynek értelmében a közigazgatási bíróság jogerős határozattal határozhat úgy, hogy egy esemény nem minősül munkahelyi balesetnek, és e határozat ítélt dolognak minősül a büntetőbíróság előtt.

52. Ezzel szemben abban az esetben, ha a magánfeleket megfosztották attól a lehetőségtől, hogy a közigazgatási bíróság előtt fellépjenek, úgy vélem, hogy nem tartották tiszteletben az uniós jog tényleges érvényesülésének elvét. Amint ugyanis arra a jelen indítvány 44. pontjában rámutattam, ez az elv magában foglalja a védelemhez való jog tiszteletben tartását, és különösen azt, hogy az érdekelt feleknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy megfelelően kifejtessék álláspontjukat. E tekintetben a jelen ügyben elképzelhetetlen, hogy a sértett családja ne részesüljön a Charta 47. cikkében biztosított hatékony bírói jogvédelemhez való jogban, vagyis hogy megfosszák a bírósághoz fordulás lehetőségét.²⁷

53. Ezért ebben az esetben, amint arra a Bizottság az írásbeli észrevételeiben rámutatott, a magánfelek számára garantálni kell, hogy a büntetőbíróság előtt olyan új bizonyítékokat terjeszthessenek elő, amelyeket a közigazgatási bíróság előtt nem lehetett megvitatni, különösen a szóban forgó beavatkozás „munkahelyi balesetként” való minősítésének kérdését illetően. A közigazgatási bíróság jogerős ítélete e körülmények között tehát nem minősülhet ítélt dolognak a büntetőbíróság előtt, és e bíróságnak lehetőséget kell biztosítania a magánfelek számára, hogy fellépjenek előtte, még akkor sem, ha végső soron ez a helyzet nehezen egyeztethető össze a jogbiztonság elvének tiszteletben tartásával, mivel az ilyen beavatkozás a közigazgatási és a büntetőbíróságok közötti egymásnak ellentmondó ítéletekhez vezethet. Amennyiben ez az eset áll fenn, az érintett tagállam feladata, hogy megválassza a számára legmegfelelőbbnek tűnő eljárási mechanizmusokat annak érdekében, hogy lehetővé tegye az ilyen egymásnak ellentmondó ítéletek összeegyeztetését.²⁸

54. A fentiek összességére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt a választ adja, hogy a 89/391 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a közigazgatási bíróság a büntetőbíróság előtt ítélt dolognak minősülő jogerős ítéletében dönthet úgy, hogy valamely esemény nem minősül „munkahelyi balesetnek”, ami azzal a következménnyel jár, hogy az eljáró büntetőbíróság nem szabhat ki büntetőjogi vagy polgári jogi szankciókat a helyszínért felelős munkavállalóval és a munkáltatóval szemben, amennyiben biztosított az uniós jog tényleges érvényesülése elvének tiszteletben tartása, ami azt jelenti, hogy a magánfeleknek rendelkezniük kell azzal a tényleges lehetőséggel, hogy a bíróság elé terjeszthessék az ezen esemény „munkahelyi balesetnek” való minősítésére vonatkozó bizonyítékokat, amennyiben nem volt lehetőségük a bizonyítékok előterjesztésére a közigazgatási bíróság előtt.

²⁷ Lásd ebben az értelemben: 2024. január 30-i *Agentsia „Patna infrastruktúra” (Közúti infrastruktúra uniós finanszírozása)* ítélet (C-471/22, EU:C:2024:99, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²⁸ Lásd analógia útján *Richard de la Tour* főtanácsnok Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ügyben ismertetett indítványát (C-132/21, EU:C:2022:661, 67. pont).

V. Véggövetkeztetés

55. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a következő választ adja a Curtea de Apel Braşov (brassói ítélőtábla, Románia) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre:

A munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1989. június 12-i 89/391/EGK tanácsi irányelvet

a következőképpen kell értelmezni:

azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a közigazgatási bíróság a büntetőbíróság előtt ítélt dolognak minősülő jogerős ítéletében dönthet úgy, hogy valamely esemény nem minősül „munkahelyi balesetnek”, ami azzal a következménnyel jár, hogy az eljáró büntetőbíróság nem szabhat ki büntetőjogi vagy polgári jogi szankciókat a helyszínért felelős munkavállalóval és a munkáltatóval szemben, amennyiben biztosított az uniós jog tényleges érvényesülése elvének tiszteletben tartása, ami azt jelenti, hogy a magánfeleknek rendelkezniük kell azzal a tényleges lehetőséggel, hogy a bíróság elé terjeszthessék az ezen esemény „munkahelyi balesetnek” való minősítésére vonatkozó bizonyítékokat, amennyiben nem volt lehetőségük e bizonyítékok előterjesztésére a közigazgatási bíróság előtt.